

науково-популярний журнал

МУЗЕЙНИЙ PROSTIR.MUSEUM ПРОСТИР

WWW.PROSTIR.MUSEUM

#3 (9) '2013

Культурна експансія Ермітажу

Твори, пізнавай, досліджуй:
Технічні музеї

Музейна крамниця онлайн

Бахчисарайський заповідник: стратегія розвитку

Віртуальна подорож по Софії Київській
диск у подарунок

Тетяна НІКОЛАЄВА

«Сутінки»

Доля більшості робіт українського художника і графіка І.К. Дряпаченка на сьогодні невідома. Серед тих небагатьох живописних творів, які надійшли до музейних колекцій, привертає увагу полотно «Сутінки». Воно зберігається у Рибінському музеї і присвячено нехарактерній для художника темі міського пейзажу. Нічого подібного немає в жодному з шести українських музеїв, яким пощастило свого часу отримати роботи Івана Дряпаченка.

На початку 1920-х років у Рибінський державний історико-архітектурний і художній музей-заповідник надійшли чудові роботи українських художників кінця XIX – початку ХХ століть. У ті роки музеїні зібрання поповнювалися як цілими колекціями з навколошніх дворянських помість Ярославської губернії, так і окремими предметами мистецтва, переданими Петроградським відділенням Державного музейного фонду, що раніше прикрашали величні особняки та виставкові зали Санкт-Петербургу.

«Серед робіт українських художників, що знаходяться в Рибінському музеї, слід звернути увагу на полотна знакових для України майстрів: Миколи Пимоненка («Останній промінь»), «Пасхальна утреня»), пейзажі Івана Айвазовського та魯фіна Судковського, велике полотно Володимира Орловського «Вид на Україну», «Спляча дівчинка» (очевидно, портрет дочки) Миколи Кузнецова, тонкі мініатюри Івана Похітонова та Сергія Васильківського, пастозно, сміливо написані етюди Івана та Степана Колесникових, кубістичні роботи Володимира Баранова-Россіне і, звичайно ж, дивовижні за красою імпресіоністичні «Сутінки» Івана Дряпаченка, – розповідає заступник директора музею Сергій Овсянников.

Відомо, що «Сутінки» І. Дряпаченка, як і більшість вищезазначених робіт (за винятком «Пасхальної заутрені» М. Пимоненка, вона до 1917 року зберігалася в садибі графів Мусіних-Пушкіних), була передана в Рибінський музей Петроградським відділенням Державного музейного фонду, який акумулював у той час художні цінності, що залишилися без власників, і розподіляв їх серед музеїв СРСР. Нерідко під час такого розподілу могли повністю загубитися відомості про авторство та назви творів. На щастя, цього разу такого не сталося. «Робота І.К. Дряпаченка написана олією на полотні, наклеєному на картон розміром 45,1 на 62,2 см. На звороті цього картону вціліла наклейка з написом чорнилами № 5: «Сутінки» Ів. Дряпаченко». На іншій наклейці з написом „ком. кон «Уніка»“, можливо, відображені відомості про салон або галереї, де ця робота була виставлена на продаж», – уточнює Сергій Овсянников.

Полотно «Сутінки» було створене у 1914 році. До цього часу талановитий учень Іллі Рєпіна вже здобув звання художника, здійснив дві пенсіонерські поїздки по Італії і неодноразово виставляв свої роботи на виставках, про що писала тодішня петербурзька преса.

У 1916 році, разом з іншим твором художника «Вечір на озері», «Сутінки» демонструвалися на XIII весняній виставці «Товариства художників». Робота вказана в каталозі виставки на десятій сторінці. У «Сутінках» на перехресті двох вулиць ми бачимо павільйон з великими яскраво сяючими вікнами.

Іван Кирилович ДРЯПАЧЕНКО
(4.08.1881, с. Василівка – 24.12.1936, там само). У 1894 р. вступив до Київської малювальної школи, у 1898 р. до Московського училища живопису, скульптури та архітектури (майстерня В. Серова). З 1903 по 1911 рр. вчився у Вищому художньому училищі при Академії мистецтв у Петербурзі (майстерні І. Рєпіна, П. Чистякова, В. Савинського). У 1911 р. за картину «Саломея» І. Дряпаченку було присвоєне звання художника з живопису, за картину

«Святе сімейство» (1912 р.) він отримав третю премію імені А. Куїнджі. Під час перебування у с. Василівці 1914–1915 рр. створив ряд робіт народної тематики: «Назустріч вечору» (зберігається у Донецькому обласному художньому музеї), «Парафаска у свяtkовий день», «У озера», «Косарі» тощо. Під час Першої світової війни з 1916 по 1917 рр. І. Дряпаченко перебував за призовом у складі особового воєнно-художнього загону Трофейної комісії. У 1917 р. повертається до Василівки. Працював

вчителем малювання і співів. У середині 1920-х створив портрет Леніна. На початку 1930-х рр. темами його картин було трудове життя односельчан: «Сінокіс», «Перший комбайн», «На буряках». Помер внаслідок нещасного випадку. Після смерті художника багато його робіт потрапили до приватних зібрань. На сьогодні місце знаходження переважної більшості творів І. Дряпаченка невідоме. Частково живопис та графіка художника представлений у музеях України і Росії.

Вулиця ввечері

«Вечір біля озера», журнал «Мистецтво», 1916 р.

Праворуч трамвайна колія, по якій віддаляється вагончик. Уздовж вулиці – сяючі ліхтарі, фігури перехожих, дерева. Синє небо і синьо-сірий сніг оповили невідому нам вулицю в невідомому місті. «Художник, вочевидь спеціально, занурив у темряву передній план, навіть «погасивши» найближчий до нього ліхтар. Однак трохи далі, кидаючи відблиски на сніг, світиться зсередини павільйон зі скла і металу. Позаду нього височіє мальовничий силует шестиповерхового будинку, за яким видно інші подібні йому «хмарочоси» початку ХХ століття. Перспектива сформованої ними вулиці з червоним трамваєм в центрі світиться вогнями ліхтарів. Утім, їхнє святкове сяйво майже не освітлює людей, кінні екіпажі та автомобілі, що заповнили вулицю і вгадуються темними силуетами», – уточнює пан Сергій. – «Робота збереглася досить добре. Единими дефектами можна назвати невелике короблення картону та його розшарування в правому нижньому кутку».

Однак, якщо «Сутінки» під надійною охороною музею, то місце знаходження «Вечір біля озера» невідоме. Про цю картину ми можемо судити з кольорової листівки, виданої Любанським товариством піклування про бідних Ольги Дряпаченою в 1916 році під назвою ... «Сутінки». Кошти, виручені від продажу листівок з репродукціями творів живопису сучасних російських художників спрямовувалися на благодійність.

Помилку сторічної давнини під силу виправити в ХХI столітті. Чорно-біла репродукція роботи Івана Дряпаченка «Вечір біля озера» була опублікована в журналі «Мистецтво» №Nº 1–2 (6–7) за 1916 рік під назвою «На озерах». Ілюстрація збігається із зображенням на листівці (дівчата відпочивають на березі, а позаду них велике озеро). Ця картина датується 1915 роком, художник створив її під час свого перебування на батьківщині в селі Василівка.

Яке ж місто зображене у зимових сутінках 1914-го? За настроєм ця робота перегукується з «Вулицею ввечері» (Державний російський музей, Росія), що також належить пензлю Івана Дряпаченка. Полотно на картоні, олія, розмір – 62,5x45 см. Міська вулиця з низкою яскравих ліхтарів та їх відображенням на мокрій бруківці. Дощова синь чи то осіннього, чи то весняного неба.

С. Овсянников відзначає: «Зимовий колорит «Сутінків» створений з безлічі відтінків і свідчить про вплив принципів імпресіонізму. Найбільш пастозно художник пише, здавалося б, найбільш ефемерний предмет – яскраве світло ліхтарів, що виділяється на фоні тонкої, навіть площинної живописної «тканини» цієї роботи».

Ймовірно, це пов’язано з тим, що створенню «Сутінків» передувала друга пенсіонерська поїздка весною та влітку 1913 року, яка не обмежилася перебуванням художника в Італії. Він відвідав Німеччину, Францію та Іспанію. Можна припустити, що в Івана Дряпаченка була можливість познайомитися з роботами імпресіоністів, і під їхнім впливом він зобразив один з красівдів Санкт-Петербурга.

1914 і 1915 роки митець провів у рідній Василівці, створюючи живописні роботи з жанровими сценами на народну тематику. У наступні роки, аж до своєї раптової смерті в 1936 році, він вже не звертався до теми міського пейзажу. Аналіз цієї тематики у творчості майстра ускладнює і те, що місце знаходження переважної більшості його полотен на сьогодні невідоме. Тим важливішим є факт, що в експозиції Рибінського музею зберігається маловідома робота українського художника Івана Кириловича Дряпаченка, яка демонструє багатогранність його творчості.

МП

Рибінський державний історико-культурний і художній музей-заповідник (Росія) – один з найбільших музеїв Верхньої Волги. Заснований в 1910 р. як природничо-науковий музей (мінералогічна, гео-

логічна та антропологічна колекції). У 1919 році був створений Рибінський художньо-історичний музей, основу якого складали предмети мистецтва з націоналізованих дворянських помість, а в 1927 році обидва музеї

об’єднуються у Рибінський музей місцевого краю (з 1959 – Історико-художній), який у 1989 р. отримує статус музею-заповідника. Найцінніша частина зібрання – художня колекція, яка нараховує більше 10 тис. творів.